

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma

joulukuu 2018

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Syrjintä on ihmisten eriarvoista kohtelua sillä perusteella, että he kuuluvat tiettyyn ryhmään, esimerkiksi tunnustavat tiettyä uskontoa tai kuuluvat seksuaalivähemmistöön. Syrjintää voi olla yksittäinen teko tai se voi olla seurausta epäoikeudenmukaisuutta tuottavista käytännöistä tai säännöistä. Välillisenä syrjintänä pidetäänkin sitä, että näennäisen neutraali kohtelu tai käytäntö johtaa syrjiviin lopputuloksiin.

Tasa-arvo tarkoittaa sukupuolten välistä syrjimättömyyttä. Tässä suunnitelmassa käytetään termiä yhdenvertaisuus, ja se kattaa myös sukupuolten välisen tasa-arvon.

Muodollinen yhdenvertaisuus toteutuu silloin, kun kaikkia toimintaan osallistuvia kohdellaan samalla tavalla.

Tosiasiallinen yhdenvertaisuus edellyttää, että silloin kun samanlainen kohtelu ei johda yhdenvertaiseen lopputulokseen, eriarvoisuutta poistetaan aktiivisin toimenpitein.

Häirintä on henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri. Rassistiset vitsit tai seksuaalivähemmistöön kuuluvan henkilön nimittely ovat esimerkkejä häirinnästä.

Normit ovat oletuksia siitä, minkälaisia ihmiset ovat ja minkälaisia heidän tulisi olla. Oletukset liittyvät esimerkiksi ihmisen sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, alkuperään, uskontoon tai toimintakykyyn.

Yhdenvertaisuussuunnittelun tavoitteena on syrjinnän tunnistaminen, toiminnan ja käytäntöjen arviointi ja edistävien toimenpiteiden toteuttaminen ja osallisuuden lisääminen. Yhdenvertaisuussuunnitelmassa kuvataan, miten yhdenvertaisuutta edistetään ja miten syrjintään puututaan.

1. PERUSTEET

Lailliset perusteet

Suomen perustuslain mukaan ihmisiä ei saa kohdella eriarvoisesti sukupuolen, sukupuolisen suuntautumisen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveyden tai vammaisuuden takia. Yhdenvertaisuuslaki on ollut voimassa vuodesta 2004. Lain mukaan viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä laatia yhdenvertaisuussuunnitelma, jossa määritellään viranomaisen yhdenvertaisuustyön tavoitteet, sisällöt, keinot ja tulosten seuranta.

Yhdenvertaisuussuunnitelmia on lain voimaantulon jälkeen laadittu työministeriön vuosina 2004 ja 2007 antamien yleisten suositusten pohjalta. Sisäasianministeriö antoi vuoden 2010 alussa uudet yleiset suositukset yhdenvertaisuussuunnitelmien sisällöistä.

Uusi liikuntalaki astui voimaan 1.5.2015. Lakiin on tullut voimakkaampi vaatimus yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisestä.

Muut perusteet

Suomen Ilmailuliiton yhdenvertaisuustoimenpiteillä vahvistetaan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa liitto-, kerho- ja jäsentasolla. Pää tavoitteemme on, että harrasteilmailua voi harrastaa tuntien olevansa tervetullut riippumatta omasta iästään, sukupuolesta, etnisestä taustasta, maailmankatsomuksesta tai fyysisistä ominaisuuksista.

Ilmailuliitto uskoo jäsenmääränsä kasvavan yhdenvertaisuuden edistämiseen liittyvillä erinäisillä projekteilla. Ilmailuliiton lajit ja jäsenkerhot saavat hyvän imagon lisäksi uusia kontakteja ja uutta toimintaa, jota eivät aikaisemmin ole tulleet edes ajatelleeksi. Ilmailulajien pariin tuleva voi kokea tullessaan mukaan valveutuneeseen porukkaan, jolla on oikeat arvot ja asenteet sekä hyvä suhtautuminen yhdenvertaisuusasioihin. Harrastustoiminnassa saadut hyvät kokemukset yhdenvertaisesta toiminnasta heijastuvat mahdollisesti myös harrastajan muille elämän osa-alueille.

2. LÄHTÖKOHDAT

Ilmailuliiton vuosikohtaisissa toimintasuunnitelmissa on kohtia, jotka edellyttävät suoraan yhdenvertaisuuteen liittyviä toimenpiteitä. Niitä on nostettu esiin myös tässä suunnitelmassa. Liiton strategiassa, liiton toiminta- ja kehittämissuunnitelmakohdassa, on mainittu, että suunnitelmassa huomioidaan muun keskeisen sisällön ohella erityisesti muun muassa tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus.

Liiton toimisto julistautui syyskuussa 2016 syrjinnästä vapaaksi alueeksi. Ilmailuliiton toimitalon työntekijät sekä vuokralaiset sitoutuivat noudattamaan syrjinnästä vapaan alueen sääntöjä. Tästä on merkinä kyltti toimitalon ulko-ovessa. Kaikkien kanssa on myös keskusteltu, mitä se merkitsee.

Vaikka ilmailu on tiukasti säädeltyä harrastajan terveydentilan osalta, on varjoliitämiseen tehty välineitä, jotka mahdollistavat liikuntarajoitteisten harrastamisen. Tandemhyppykursseille on osallistunut alaraajavammaisia. Lentokoneissa on mahdollisuus olla osa miehistöä esimerkiksi lentopelastuslentojen tähyttäjänä.

Ilmailuliiton luottamustoiminta on hyvin kansainvälistä. Myös lajien harrastajat käyvät paljon ulkomailla lento- tai hyppyreissuilla. Nämä kohtaamiset ovat jo nyt omiaan edistämään kulttuurien moninaisuutta sekä vuorovaikutusta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasiat ovat olleet aiheina liiton lajikohtaisissa- sekä luottamushenkilöstölle suunnatuissa tapahtumissa. Sukupuolten välisen yhdenvertaisuuden kehittämisen tarve on erityisesti noussut näissä tapaamisissa esiin. Ilmailuliiton lajit ovat muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta kovin miesvaltaisia. Miehinen ilmailulaji on saattanut tuottaa ronskimpaa kielenkäyttöä ja käyttäytymismalleja kerhotasolle ja siihen tulee puuttua. Myös naisharrastajamäärän kasvattamisen on todettu olevan liitolle sopiva tema.

Yhdenvertaisuusasioista tiedotetaan jäsenistölle eri kanavilla. Parhaimmaksi kanavaksi on todettu liiton sähköiset kirjeet. Jäsenkirje lähetetään liiton henkilöjäsenille kerran kuukaudessa ja kerhotiedote lähetetään liiton yhteisöjäsenille kuusi kertaa vuodessa.

3. KYSELY

Liitto toteutti luottamusmiesorganisaatiolleen (48 luottamishenkilöä) kyselyn elokuussa 2016. Kyselyyn vastasi 18 henkilöä, joista 15 oli miehiä ja 3 naisia. Vastaajista 83,34 % oli yli 40-vuotiaita ja 55,56 % yli 49-vuotiaita. Vastaajien keski-ikä oli 45 vuotta.

Sukupuoli eikä suhteellisen korkea ikäkään ole este ilmailun harrastamiselle, ilmailumääräysten perusteella.

Luottamusmiesorganisaation jäsenet kokivat olevansa keskenään samanarvoisia ja pitivät liiton yleistä ilmapiiriä innostavana, moniarvoisena sekä avoimena. Yhdenvertaisuuskeskustelua on ollut ja viestintä on vastaajien mielestä avointa ja tavoittaa järjestön jäsenet. Liittotasosta koordinoitua toiminnan tarjoamisesta erityisryhmille ei vielä ole. Kerhot ovat kuitenkin järjestäneet tällaista toimintaa ja vastaajien mukaan muutamat harrastajat lentävät esimerkiksi varjoliidintä alaraajavammaisille tehdyillä välineillä.

Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että pyrittäisiin kehittämään toimintaa aiemmin tavoittamattomille tai toiminnassa aliedustetuille kohderyhmille. Maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä tai luottamushenkilöitä ei kuitenkaan vastaajien tiedossa ole ja vapaa sana -kohdassa oli vastattu, ettei tähän tiedetä syytä.

Kyselyn vastaukset menivät melko tasan siinä, huomioidaanko vähävaraisia vai ei. Vähävaraisille ilmailu soveltuu joidenkin lajien osalta, joidenkin ei. Vähävaraisia tuetaan kuitenkin kerhojen omien varusteiden vuokrauksella sekä kerhot tarjoavat usein varusteet koulutusten ajaksi.

Ilmailuharrastuksessa alkoholin käytössä on nollan promillen raja. Lähes kaikki kyselyyn vastanneet olivatkin sitä mieltä, että Ilmailuliiton tilaisuuksiin on helppo osallistua, vaikka ei käytä alkoholia.

Yhdenvertaisuus huomioidaan Ilmailuliiton strategiassa sekä toimintasuunnitelmissa. Tämän tiesi vain hieman yli puolet vastaajista. Vapaa sana -kohdassa oli mainittu, että ”mahtava harrastus yhdistää innostuneita ihmisiä täysin yhdenvertaisesti, sitä ei tarvitse erikseen suunnitella ja että järjestö itse on hyvin avoin ja rajaton. Joitain rajoituksia voi tulla ulkopuolelta, koska järjestön toimialueella Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi ohjaa/säätelee harrastajien kelpoisuutta suorittaa avaintehtävää.” Tämä ajatus tuntuu olevan vallalla, mutta Ilmailuliitossa tunnustetaan myös mahdollisuus, että kaikkia yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyviä tilanteita ei vain ole tunnustettu. Liitto vastaa tähän lisäämällä tietoisuutta yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta.

Sitoutuneisuus yhdenvertaisuuden edistämiseen oli verrattain vähäistä. Edellinen kohta antaa ymmärtää kaikkien asioiden olevan jo kunnossa, joten sitoutumista yhdenvertaisuuden edistämiseen ei nähty tarpeelliseksi. Vastaajista 95 % ei ole kohdannut tai ollut todistamassa syrjintää työyhteisössä tai luottamustoiminnassa. Loput, eli 5 %, vastasi kokeneensa sitä kertaluontoisesti, mutta mainitsivat sen olevan satunnaisesti yksilöiden välistä eikä järjestölle luonteenomainen piirre. Edellä olevien vastauksien perusteella liitto lisää yhdenvertaisuustietoisuutta tiedottamisella.

Kysyttäessä, mistä olettaa syrjinnän johtuneen, jos sellaista on havainnut, enemmistö vastasi sen johtuvan mielipiteistä. Puolet vastaajista valitsivat syyksi sukupuolen ja aikaisemman erimielisyyden. Neljännes oletti syyksi aseman työyhteisössä. Kukaan ei olettanut syrjinnän johtuvan seksuaalisesta identiteetistä, terveydentilasta, vammasta, perhetilanteesta, raskaudesta, syntyperästä, etnisestä taustasta tai koulutustaustasta. Nämä olivat kyselylistassa vaihtoehtoina. Kysymykseen: onko järjestöllä määritelty toimintatapa, miten edetä tilanteessa, jossa harrastaja tai urheilija kokee tullessa syrjityksi järjestön tai sen jäsenseuran toiminnassa, isoin osa vastasi, ettei osaa sanoa. Ilmailuliitto tulee tekemään ohjeen kerhoille, miten toimia kyseisissä tilanteissa.

Vastaajien mielestä Ilmailuliitto on onnistunut yhdenvertaisuus- ja/tai vähemmistöasioissa hyvin tai erinomaisesti nuorten mukaan ottamisessa, ilmailukilpailujen tasa-arvokysymyksissä, kielimuurien murtamisessa, urheilijan oikeusturva-asioissa ja siinä, että fyysinen vamma ei ole este lentämiselle. Vastaajien mukaan kehitettävät asiat liittyvät nuorison mukaan saamiseen huomioiden heidän taloudellinen tilanteensa ja monien aistien vähimmäismääräyksiin, joista osa tulee suoraan ilmailulaista.

Liitto on mukana ilmailumääräysvalmisteluissa ja turvallisuustyössä. Aistien vähimmäisvaatimuksien taso on koettu sopivaksi pitkäaikaisen turvallisuustyön tuotoksena. Liitto tutkii asiaa.

Lopuksi kyselyn vapaa sana -kohdassa oli toive järjestölle tyypillisen yksilövapauden ja tasa-arvoisuuden vaalimisesta sekä huomio, että toiminnan sisältö eli lentäminen valikoi toiminnallisesti orientoituneita ihmisiä lajin pariin. Viimeinen kommentti kuvaa hyvin, miten asiat yleisesti nähdään. ”Lajissamme on

huomioitu hyvin vammaiset ja naiset. Seksuaaliset tai etniset vähemmistöryhmät eivät erotu muusta joukosta, joten siltä osin yhdenvertaisuus harrastuksessa on erinomaisella tolalla.” Ilmailuliitto ottaa tässä myös huomioon sen seikan, että välillinen syrjintä on usein tahatonta. Välillinen syrjintä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kerhon toiminnan ja käytäntöjen vaikutuksia erilaisiin ihmisiin ei tunneta tai tunnisteta.

Vastaavanlainen kysely tehtiin myös kaikille jäsenille liiton tyytyväisyyskyselyn yhteydessä syksyllä 2017. Kysely lähetettiin 6 402 henkilölle sähköpostitse ja siihen vastasi 542 henkilöä. Vastaajista 84,87 % kertoi, ettei ole kohdannut ikinä syrjintää kerhoissa, 10,7 % kertoi kokeneensa joskus, 2,58 % on kokenut kerran, 1,11 % on kokenut useasti ja 0,74 % jatkuvasti.

Vastaajista 86,49 % ilmoitti, ettei kerhossa ole määritelty toimintatapaa, miten edetä tilanteessa, jossa kerholainen kokee tulleen syrjityksi. Määrä on suuri ja liitto lisää verkkosivuilleen ohjeita, kuinka toimia tällaisessa tilanteessa.

Vastaajista lähes 84 % oli miehiä, mikä kuvastaa liiton jäsenien mies-naismääriä. Isoin ikäryhmä vastaajista oli 61–70-vuotiaat. Yli 50-vuotiaita vastaajista oli noin 60 prosenttia. Alle 30-vuotiaita oli vastaajista 2,7 %.

Vastanneista kerhoista 27 % pitää kursseja myös muilla kuin suomen kielellä. Vastaajista 11 % ei järjestänyt kursseja ollenkaan. Toisaalta yli 78 % vastaajista ilmoitti, että kerhon palveluista tai toiminnasta saa opastusta muullakin kuin suomen kielellä. Kyselyn tulosten mukaan kerhojen hallituksessa tai muilla johtopaikoilla on lähes 38 % naisia. Liiton jäsenistöstä on naisia noin 7,3 %.

Kyselyyn vastanneista kerhoista lähes 38 % ilmoitti, että kerhossa on maahanmuuttotautaisia henkilöitä. Kyselyssä ei kysytty määriä, eli mahdollisesti yksikin maahanmuuttajataustainen henkilö kerhossa on otettu huomioon vastauksessa. Sanallisissa vastauksissa vastaajat ovat todenneet, että voitaisiin ottaa enemmänkin, mutta kun ei ole ollut tulijoita. Lisäksi pohdittiin, ovatko kaksoiskansalaiset maahanmuuttajataustaisia henkilöitä tässä yhteydessä.

Kerhoista 62,15 % vastasi, että yhdenvertaisuus huomioidaan kerhon strategisessa suunnittelussa tai toimintasuunnitelmissa. Suhdelukua voidaan pitää hyvänä ja määrää yhä kasvattaa.

4. TAVOITTEET JA KEHITTÄMISTOIMENPITEET

Ollessamme suhteellisen alkuvaiheessa suunnitelmallisessa yhdenvertaisuustyössä suurin osa tavoitteista on kyselyjen ja analysointien sekä johtopäätöksien tekemistä ja varsinkin tiedottamista. Jo tehtyjen johtopäätöksien pohjalta liiton tiedottamistyö vähentää tahatonta syrjintää. Liiton on huomioitava kansallinen ja kansainvälinen ilmailulainsäädäntö, jotka tietyiltä osin asettavat raja-arvoja harrastamiseen fyysisien ja henkisten ominaisuuksien osalta.

Tavoite	Toteutus	Vastuutaho	Seuranta
1. Lisätä kerhojen ja harrastajien tietoisuutta yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta	Jaetaan vuosittain jäsenkirjeissä ja kerhotiedotteissa tietoa ja ohjeita	Liiton toimisto	Toimintakertomuksessa
2. Kerhoja julistautuu syrjinnästä vapaaksi alueeksi	Kerhoille tiedotetaan kampanjasta vuosittain	Liiton toimisto	Toimintakertomuksessa
3. Kerhojen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon nykytilan selvittäminen	Kerhoille tehdään yhdenvertaisuus ja tasa-arvokyselyitä	Liiton toimisto	Toimintakertomuksessa
4. Kerhotason tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden lisääminen	Analysoidaan kyselyiden tuloksia ja tehdään tarvittaessa toimenpiteitä	Liiton toimisto, kerhot	Toimintakertomuksessa
5. Ilmailuliiton isoimman vähemmistöryhmän, naisten, lisääminen	Kannustetaan kerhoja ottamaan markkinoinnissa myös naiset huomioon	Kerhot	Toimintakertomuksessa
6. Auttaa kerhoja heidän yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvissä ongelmatilanteissa	Tehdään toimintaohjeita, miten toimia tietyissä tilanteissa	Liiton toimisto ja kerhot	Toimintakertomuksessa
7. Mahdollistaa liikuntarajoitteisten ilmailuharrastaminen	Tutkitaan mahdollisuuksia välineistön ja määräysten osalta	Liiton toimisto ja toimikunnat	Toimintakertomuksessa

Tiivistettynä kehittämisaalueet keskittyvät kolmeen asiaan:

1. syrjinnän tunnistaminen ja siihen puuttuminen
2. toiminnan ja käytäntöjen arviointi ja yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteuttaminen
3. osallisuuden lisääminen

Suomen Ilmailuliitto

Helsinki-Malmin lentoasema, 00700 Helsinki
(09) 3509 340 | sil@ilmailuliitto.fi | www.ilmailuliitto.fi